

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
ДЕТСКИЙ САД №17 "КҮНЧЭЭН"

ПРИНЯТО

На Педагогическом Совете
Протокол № ____ от _____

УТВЕРЖДАЮ

Заведующий МБДОУ детский сад №17
«Күнчээн»
Н.В.Ханды
« ____ » _____ 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

**фольклорного кружка
«Сээркээн сэнэн»**

(развитие духовно-нравственного развития личности
ребенка, посредством фольклора, народным творчеством и
традициями)

Воспитатель: Попова А.С.

г. Якутск, 2023.

Пояснительная записка

Фольклор (в переводе с английского – «народная мудрость», «народное знание») – народное художественное творчество: песни, сказки, легенды, танцы, драматические произведения, а также произведения изобразительного и декоративно – прикладного искусства. К музыкальному фольклору принадлежат вокальные жанры и инструментальные жанры. Сохранились песни и наигрыши, которые дошли до нас из глубины веков. Причина подобной долговечности лежит в самой природе фольклора.

Совместная деятельность детей воспитывает дружбу и товарищество, дисциплинированность, взаимопомощь. Хорошо продуманная деятельность ребёнка в коллективе помогает ему стать инициативным, последовательным, усидчивым. Всё это вместе взятое готовит к жизни, разнообразной полезной практической деятельности.

Программа учитывает возрастные и индивидуальные особенности обучающихся и направлена на:

- воспитание чувства патриотизма и любви к Родине через изучение народного творчества; воспитание чувства уважения к старшему поколению и почитания народных традиций как источника красоты и жизненной силы;
- воспитание бережного отношения к фольклору как к источнику народной мудрости, исторической культурной ценности народа, осознание фольклора как неотъемлемой части общечеловеческой культуры.

Новизна

Программа ориентирована на:

- 0 воспитание и развитие у детей личностных качеств, позволяющих уважать и принимать духовные и культурные ценности якутского народа;
- 1 формирование у обучающихся эстетических взглядов, нравственных установок и потребности общения с духовными ценностями;
- 2 формирование умения у детей самостоятельно воспринимать и оценивать культурные ценности;
- 3 воспитание детей в творческой атмосфере, обстановке доброжелательности, эмоционально-нравственной отзывчивости;
- 4 выработку у детей личностных качеств, способствующих восприятию в достаточном объеме учебной информации, умению планировать свою деятельность, в том числе коллективного творческого процесса;
- 5 осуществление самостоятельного контроля над своей деятельностью, умение давать объективную оценку своему труду, формирование навыков взаимодействия со взрослыми и с детьми.

Актуальность

Фольклор является не только искусством, но и частью самой жизни народа. Овладевая языком своего народа, его обычаями, ребёнок получает первые представления о культуре. Ему доступно народное творчество и поэтому его просто необходимо использовать на занятиях, кружках.

Цель программы: ознакомление детей с историей, культурой, бытом и фольклором своего народа.

Задачи:

Образовательные

- приобщение к фольклорному пению, знакомство с историей развития фольклора, формирование необходимых навыков для работы;
- познакомить с обрядовыми песнями;
- освоение различных жанров народного устного и музыкального творчества, формирование круга представлений о народных традициях и устоях;
- обучение навыкам восприятия фольклорного материала;
- обучение разнообразным видам художественной деятельности как воплощению фольклорного искусства: музыкальному, литературному, танцевальному, театральному;
- приобщение детей к совместным формам творческой деятельности.

Развивающие

- развитие таких качеств, как память, слух, чувство ритма, творчество, фантазия;

Воспитательные

- формирование эстетического вкуса, художественного воображения творческой фантазии;
- воспитание усидчивости, доводить начатое дело до конца;

Возраст детей, участвующих в реализации данной образовательной программы 4-6 лет. Условия набора детей в коллектив: принимаются все желающие.

Сроки реализации программы

Программа кружка рассчитана на 4 года. Оптимальное количество детей в группе для успешного освоения программы 10-12 человек. Режим работы кружка 1 занятия в неделю по 10-30 минут.

Программные формы работы:

- беседы, игры;
- учебные занятия, коллективные выступления;
- участие на конкурсах, концертах, выставках;
- поощрение детей грамотой, подарками.
- групповая
- индивидуальная

Для достижения поставленной цели и реализации задач предмета используются следующие **методы обучения**:

- словесный (объяснение, разбор, анализ и сравнение изучаемого материала);
- наглядный (показ, демонстрация материала);
- практический (воспроизводящие и творческие упражнения, деление целого произведения на более мелкие части для подробной проработки и последующая организация целого, шитье своими руками, якутские народные танцевальные движения, рисование);
- индивидуальный подход к каждому с учетом возрастных особенностей, работоспособности и уровня подготовки.

Диагностика (начало года)

	Ф.И. ребенка	Балаҕан	Ынах иигии	Сайылык	Кыстык	Саха астары	Саха иһиттэрэ	Саха танаһа	Саха ууһа	Булчут	Саха тойуга	Саха оонньута	Олонхо	Ыһыах
1.	Герасимов Вова													
2.	Софронова София													
3.	Оросина Сардаана													
4.	Васильев Рустам													
5.	Иванов Давид													
6.	Яковлева Туйаара													
7.	Устинов Арсен													
8.	Готовцева Яна													
9.	Дайбанныров Дима													
10.	Рожина София													
11.	Шарин Мичил													
12.	Романова Сардаана													
13.	Афанасьева Сандаара													
14.	Слепцова Айыына													
15.	Дягилев Никина													

Ожидаемые результаты:

Результатом освоения программы является следующие знания, умения и навыки:

- знание жанров якутского народного устного и музыкального творчества, быта и народных праздников;
- умение применять теоретические знания в практике.
- духовное развитие личности;
- улучшение памяти, мышления.

Диагностика (Конец года)

	Ф.И. ребенка	Балабан	Ынах иитии	Сайылык	Кыстык	Саха астары	Саха иһиттэрэ	Саха танаһа	Саха ууһа	Булчут	Саха тойуга	Саха оонньуга	Олонхо	Ыһах
1.	Герасимов Вова													
2.	Софронова София													
3.	Оросина Сардаана													
4.	Васильев Рустам													
5.	Иванов Давид													
6.	Яковлева Туйаара													
7.	Устинов Арсен													
8.	Готовцева Яна													
9.	Дайбанныров Дима													
10.	Рожина София													
11.	Шарин Мичил													
12.	Романова Сардаана													
13.	Афанасьева Сандаара													
14.	Слепцова Айыына													
15.	Дягилев Никина													

Формы подведения итогов

В конце года подводятся итоги в форме творческого отчёта.

Перспективный план

Балабан ыйа	Диагностика Улуу Суорун ыйа	Бэлиэ күннэр – 1 күн – Билии күнэ. Иккис өрөбүл – Дьоккуускай куорат күнэ. 14 күнэ- Сэмэнэп- кыстыкка көһүү. 27 күнэ – СӨ декларация ылыммыт күнэ. Бэлиэ күннэр: * 1 күн- Билии күнэ; Иккис өрөбүл- Дьоккуускай куорат күнэ. 14 күн- Сэмэнэп күнэ- кыстыкка көһүү 27 күн - Саха Өрөспүүбүлүкэтин судаарыстыбаннай сүбүрүнүтүөтүн туһунан Декларация ылыммыт күнэ.
1 нэд	От охсуу	Скотоводство – основное занятие якутов. Чтобы прокормить скот, все короткое лето население занимается заготовкой сена. Сенокос – тяжелый и очень ответственный труд, который обеспечивает благополучную зимовку. Рассказ, показ и беседа: о травах, о сенокосе, о уборке сена, о стоговании сена, о разновидностях изгородей. Практическое: рисование, сюжетно-ролевая игра.
2 нэд	Сылгы, ынах-сүөһү иитии.	Основное занятие якутов – это животноводство, коневодство, рыболовство и охота. Рассказ, показ и беседа: о крупном рогатом скоте, о лошадях, их мастьях, о санях для езды, украшениях седлах.
3 нэд	Олонхо өйдөбүлэ	Биьиги олонхобутун уерэтэр, харыстыыр уонна уйэтитэр соруктаахпыт. Ону табынан, олонхо араас омук тылыгар

		тылбаастанан тарганыахтаах Бийиги улуу олонхо кылгас ис хобоонун ейдебулун биэрэбит. Кун санаалаах айыы дьонун курдук утуе дьон буолуу. Олонхо алыптаах аартыга арыллыннага буоллун.
4 нэд	Олонхо.Олонхоһут	Омук бэйэтэ киэн ткттардаах, дьонно кэпсиирдээх буолар. Бьиги, сахалар оннук киэн туттарбыт – олонхо.
	<i>Алтынньы - Хотой Айыы ыйа</i> Өбүгэлэрбит олохторо - дьабахтара	- Хотой Айыы ыйа. Бэлиэ күннэр 14 күн
1 нэд	. Тэлгээ ыһынээҕи тутуулар	Тэлгэһэ иһинээҕи тутуулар: Саха балаҕана, ис тутула. Наши предки жили по аласам. В каждом аласе обязательно имелся водоем – озеро. Семья владела собственными угодиями, где имелись отдельные жилища для летнего и зимнего проживания, содержался домашний скот. Рассказ, показ и беседа: о аласе, о священном озере, о летнике, о зимовке, о внутреннем убранстве балагана, о постельных принадлежностях. Практическое: рисование, рассказ и показ слайда (внутреннее убранство балагана).
2 нэд	Саха балабана, ис тутула	Балабан – туруору эркиннээх саха дьыэтэ. Балабан холлоһоһо бабаналартан, онно ууруллубут еьуелэртэн турар. Еьуелэргэ балабан эркиннэрэ сыталлар. Балабан тойон еьуетун модьу – таба мастан онороллор. Буор муосталаах. Урут естускулэ таас суох буолан, кьыын муус, сайын ынах хабарбатын тиирэн туннук онстоллор. Кемулук – симии оьох, балабан биир муннугугар турар, онно ас буьараллар, оьох уота дьыэни сылытар.
3 нэд	Сайылык уонна кыстык	Сайылык элбэх тутуулардаах: балабан дьыэлээх, ампаардаах, титииктэх, даллаах, хаьаалаах. Суеьу мэччийэр мэччирэн сирдээх. От оттуур ходуьалаах буолар. Кыстык – ыал кьыын олорор сирэ. Ебугэлэрбит кыстыкка от – хомуур улэтэ буһпугун, мэччирэн сирэ халтаннаабытын, от – мас хайдарыйбытын кэннэ кеьеллере.
4 нэд	Олонхо олуга - Уеьээ дойду; - Урун Аар Тойон - Адьына сир хотун	Уеьээ дойду – сырдык тыыннаах тобус Урун Айыы олорор: Айыыьыт, Ийэйэхсит, Дьеьегеей Айыы, Хотой Айыы, Улуу Суорун, Аан Дааьын, Билии Айыылар, Турук Айыылар, уруну Аар Тойон. Орто дойдуну Урун Аар Тойон айьыта. Кини сырдык санаалаах, утуе майгылаах. Кун курдук сылааьынан, сырдыгынан сьдыаайа сьлдьар.
	<i>Сэтинньи-Баай Байанай</i>	14 күн- Бокуруоп.Кьыһын саьаланар 15 күн -Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр Ийэ күнэ 25 күн - Саха норуодунай бэйиэтэ ПН Тобуруокап төрөөбүт күнэ(1917-2001)
1. нэд	Балыктааһын	Рассказ, показ и беседа: о видах рыб и рыбалки, о средстве передвижения на воде, о рыболовных снастях, о рыбалке неводом; о лесных зверях, о пушных зверях, о снаряжении для охоты. Практическое: национальные настольные игры, игры игра на музыкальном инструменте – хомус, рисование
2. нэд	Бултааһын	Рассказ, показ и беседа: о лесных зверях, о пушных зверях, о снаряжении для охоты. Практическое: национальные настольные игры, игры игра на музыкальном инструменте – хомус, рисование
3. нэд	Мунха	Кьыын, куел тоннобуна, мунхалыыллар. Куелгэ киирэн мунханы ханан туьэрэри – таьаарары быьаараллар, туона быьаллар. Мунха туьэрэр чардаатын аллараллар, онтон утумэх барар ойбоннорун тьэьллэр, биир етуттугэр мунха тахсар чардаатын бэлэмнииллэр.
4. нэд	Олонхо олуга: - Орто дойду;	Орто дойдуга айыы аймаба – саха олорор. Уеьээ дойду айыылар Орто дойдуга айыы дьонун олохсутаары иччилэри кемеье

	- Саха дьоно	быһпыттара.
	<i>Ахсынньы Билгэ Хаан ыйа Ебугэлэрбит астара</i>	9 кун – лэгэнтэйэн кунэ. Эбэ арҕаҕар кытаанахтык утуйар 12 кун – буурҕа тустэҕинэ ахсынньы ый 19 дылы сэттэ хонуктаах силлиэ туьэр 19 кун – кыбынны Ньюкуолун. Дьыл саамай кылгас куннэрэ, тымны оройо 25 кун – кутуйах хаамытынан уяан барар. Эргэ дьыл оройо.
1. нэд	Уутгэн астар	Сахалар, тымны дойдуга олорор буоламмыт, тымныны тулуйарга септеех инэмтиэлээх абылыгы аяан олоробут. Саха ыа саха кыитин этин – хаанын ураты тутулугар, ис ирдэбилгэр сеп тубэьэр. Сурун абылкпыт эт, балык, урун ас уонна булт этэ: Уут, суегэй, суорат, хайах, куерчэх, иэдьэгий, урумэ, тар, кымыс, ымдаан, саламаат Булт этин арааьын буьаран мииннээн иьэллэр, этин сииллэр Балыгы араастаан астыыллар
2. нэд	Бурдуктан астар	
3. нэд	Эттэн астар	
4. нэд	Олонхо олуга: - Аллараа дойду - Абааьы бухатыыра - Абааьы кыыьа	Аллараа дойдуга, уедэн тугэьэр, абааьы аймаьа олоорор. Орто дойду кунэ , ыйа толору буоллаьына, абааьы дойдутугар куна да, ыйа да кэлтэгэй. Аллараа дойду абааьы аймаьын керуехтэн суергу дьуьуннээх куустээх бухатыыра
	<i>Тохсунньу ый- Танха ыйа Иьиттэрэ - хомуостара</i>	7 кун – ороьуоспа, тымны туьэр 12 кун – суллукууттэр тахсаллар, танха сабаланар 14 кун - Баьылыап, эргэ сана дьыл 19 кун – суллукууттэр киирэллэр 31 кун – Бастакы Охонооьойоп. Дьыл оьуьун муостарын тебете кылаана кыларыар, тымны уоьа убарыйар.
1. нэд	Туос иьиттэр	Былыргы ебугэлэрбит туойтан, кыыл – уел унуобуттан иьит онорон тутта сылдыьыттар. Онтон кэлин мастан, туостан иьит онорбуттар. Туостан ыаьыйа, тымтай, тууйас тигиллэр. Саха иьитэ олус кэрэ кестуулээх, туттарга олус таьыгастаах.
2. нэд	Мастан иьиттэр	
3. нэд	Тимиртэн иьиттэр	
4. нэд	Олонхо олуга: - Абааьы бухатыыра Айыы кыыьын уорар	
	<i>Олунньу ый – Одун Хаан ыйа</i>	12 кун – Иккис Охонооьойоп. Дьыл оьуьа, бастакы муоьа тостор 13 кун – ийэ тыл -сурук бичик кунэ 23 кун – Аьа дойдуну кемускээччилэр куннэрэ 24 – уьус Охонооьуйап. Жьыльа оьус иккис муоьа тостор
1. нэд	Ынах суеьуну иитии	Суеьуну иитии – саха терут дьарыга. Суеьуттэн аьаан – таннан, олохпун – дьаьахпытын тэринэн олоробут: - Ынах тугу биэрэр? - Ынагы суеьуну саастарынан араары - Ынах араас дьуьуннээх
2. нэд	Табаны иитии	Таба иитиэ – хоту дойду дьонун терут дьарыга. - Таба аьын хайдах булунар? - Табаны сааьынан араары.
3. нэд	Сылгыны иитии. Ат тэрилэ	Сылгы саха олобор суолтата олус улахан. Дьеьегеьей обото суох саха сатамат: - Сылгы дьуьунэ - Ат суурдуутэ - Сылгыны иитии Саха норуота былыр – былыпгыттан бэйэтин эрэ буолбакка атын эмиз киэргэтэрэ (чаппараах, кычым, ат толору симэьэ)
4. нэд	Олонхо олуга: - Эккирэтин. Урун Уолан	Кини кэнииттэн ус уут бутэйи урдунэн кестер Урумэччи манан аттаах Урун Уолан бухатыыр туналаннаах ньуурдаах Гуйаарыма

		Куну быыыы барар
	<i>кулун тутар – Дьобогой ыйа Иис</i>	5 кун – саха Ереспуублукэтин норуотун маастардарын кунэ 14 кун – Дьэбдьээкэйэн кунэ, сылһыан ириэбин сабаланаар 30 кун – сылаас Елексей кунэ. Таммах таммалыыр, муус чопчу уескуур
1. нэд	Эр кьиы танаа	Иис – саха норуотун терутдьарыга. Ебугэлэрбит тымныынан хаарыйбат матырыйаалынан туттар буолбуттара. Ынах. Сылгы, харамай тириилэрин, таба тыстарын имитэн тигэллэрэ
2. нэд	Дьахтар танаа	Саха танаа тупсабай кестуулээх буолар куннээ5эр танаска кытта судургу оуордары туэрллэр (Халадаай, бэиэччик, дьабака, оуордах утулук, этэрбэстэр)
3. нэд	Симэхтэр	Хаппар – ол – бу кыра малы угарга аналлаах Саха маастардара урут – уруккаттан кыбыл – урун кемустэри бабылаабыттара. Киэргэл, симэх, туттар мал – сар, ат симэ5э, ибит – хомуос арааа (илин кэбиэр, бастына)
4. нэд	Олонхо олуга: - Ньургун Боотур. Бухатыыр ата. Куен керсууу	Дьулуруйар Ньургун Боотур ата, ус дойдунан сылдьар Дьураа хара барахсан, ыйылы тыээн баран ырыалаах ох курудук ыстанан кэбистэ Уеьээ дойду айыылара кун улууьун кемускуургэ, айыы аймабын араначчылыырга анаабыт бухатыырдар Айыы дьонун араначчылааччы Дьулуруйар Ньургун Боотур уонна абааы биибин атамаана Уот Уьутаакы куен керсустулэр, курэс былдыастылар
	<i>муус устар- Айыыыт Хотун ыйа</i>	2 кун – саха Ереспуублукэтин “А5а кунэ” 5 кун – булчут кунэ 7 кун – Бала5ачыанаайап кунэ 10 кун – уол о5о кунэ 27 кун – Саха Ереспуублукэтин кунэ
1. нэд	Биьиги дойдубут	Саха сирэ Россия5а хотугулуу – илин сытар саамай улахан иэннээх ереспуублукэ.
2. нэд	Гиэрбэ, былаах, ерегей ырыата (гимн)	Саха Ереспуублуктэин символларын туьунан кэпсэтин Былаах быьаарыта: Урун кун – олох ерегейе; халлаан куех – дойду тыйыс айылбата; кыбыл – куус – кудэх, эр санаа; от кие5э – эрэр, доруобуйа
3. нэд	Саха улуустара	Улуустар: Абый, Аллыаха, Анаабыр, Уеьээ буллу, Алдан, Амма, Уеьээ халыма, Уеьээ дьааны, Горнай. Мэнэ ханалас, Булуу, Дьааны, Лиэнскэй, Мирнэй, Муома, Нерюнгри, Ньурба, Орто халыма, Нам,
4. нэд	Олонхо олуга: - Кердеьуу - Айыы Умсуур удабан	Ыксал буолбутугар Дьулуруйар Ньургун Боотур а5абын Айыы Умсуур удабаны, Уот Уьутаакы балтын Кыыс Кыскыйдааны кеме5е ынырдылар, кердестулэр – ааттастылар Инитин быыыы тобус халлаан домньута, а5ыс халлаан арчыьыта Айыы Умсуур удабан бытырыьыа дьиримнээн тийээн кэллэ, бухатыырга аптаах кымньыны уунна
	<i>Ыам ыйа – Иэйэхсит ыйа</i>	Ыһыах Алгыс. Куну керсуу. Кымыс иьийтэ. Оуокай. Саха норуотун спортивнай ооньуулар. Национальный праздник якутов – «Ысыах» проводится в июне. К празднику готовятся очень ответственно, выбирают специальное место для его проведения, обязательно соблюдают все обряды, готовят угощения. Рассказ, показ и беседа: о обрядах, обычаях, о традициях праздника ысыах. Практическое: якутские спортивные игры, воспевание осуохая.
1. нэд	Кыайы кунэ: - Кырдыас буойун	Кырдыас буойун диэн хартыынаны ырыты Хорсун салаат сэрии кэмин кээпсээбин Буойун – естеебу кытта кыргыар салаат, сэриийит На5араада – кимиэхэ эмэ уьулуччу утуетун, ситиийитин иьин бэриллэр махтал бэлиэ
2. нэд	Алгыс;	Алгыс диэн учугэйи бабарыы эбэтэр кердеьуу. Алгыы олоххо бэлиэ

	Диагностика - Аал луук мас	тугэннэ этэллэр. Чугас дьоннор, доботторгор, тулабар барытыгар алгыы аныыр буоллаххына, бэйэбэр кинилэр утуе санаалара уон оччннор теннер Орто дойду саамай килбэйэр киинигэр уунэр керуехтэн кэрэ мас. Тебете Уьэээ дойдуга курдат тийбэккэ таннары туьэр, оттон силиьэ Аллараа дойдуга туспэккэ ере уунэн тахсар. Лабаалара урун илгэнэн, силистэрэ арабас илгэнэн ибиирэн, айыы аймабы араначчылыылар.
3. нэд	Оьюокай	Ыьых ункуутэ оьюохай дэнэр. Оьюохайга маанытык танныбыт дьон – сэргэ тула тегуруктуу хаамсан, тонолохторуттан тутуьа сылдьан, этээччи тылын хатылаан иьэллэр. Оьюохай киьи сурун куурдэр, чэбдигирдэр уонна эмтиир ункуу буоларын бары билэллэр
4. нэд	Олонхо олуга: - Кыайыы - Уруу	Ону ылан Орто дойду улуу бухатыыра Ньургун Боотур абааы уола Уот Уьутаакыны улту сынньан уедэн – таьаан онордо. Инитин Урун Уоланы елбет мэнэ уутунан тириэрдэ. Туналбаннаах ньуурдаах Туьаарыма Куону уонна отут тобус айыы бухатыырын быьыбаан ылла, харана хаайыыттан таьаарда Тобус тууннээх – кун уруу ыьыба буолбута уьу. Уолбат уйгу тэриллит

Используемая литература:

1. Афанасьев Л. А. –Тэрис. «Иччилэр», Якутск «Бичик», 2013 г.;
2. Винокурова Е.И. «Саха Ереспуубулукэтин норуоттарын култуурата», Якутск «Бичик», 2014 г.;
3. Винокурова Р.И. «Ырыабын ыллыбын», Якутск «Типография ИПКРО», 2007 г.;
4. Гомозова Ю. «Праздники и обряды», Ярославль «Академия развития», 2000 г.;
5. Григорьева В.Г. «Музыка бастакы олуктара», Якутск «Бичик», 2001 г.;
6. Донской А.И. «Ебугэлэрбит оонньоулара», Якутск «Бичик», 2013 г.;
7. Лобочевская О. «Фольклор в школе», Москва «Просвещение», 2000 г.;
8. Лебчикова Л.П. «Саха фольулора», Екатеринбург «Сунгирь», 1993 г.;
9. Николаев Е.М. «Оьюокайы, тойугу уерэтии ньымалара», Якутск «Якутполиграфиздат», 1992 г.;
10. Скрябина Р.А. «Ыллыы-ыллыы оонньоубун», Майа 2005 г.
11. Торотоев Г.Г. «Айхалым ананнын, эйиэхэ», Якутск «Бичик», 2009 г.;
12. Попова М.А. «Саха терут культурата», Якутск «Бичик», 2009 г.;
13. Федоров И.Г. «Уклад жизни народа саха», Якутск «Бичик», 2012 г.;
14. Чолбодукова И.Г. «Сарыал», Якутск «Бичик», 2013г.

